

Vergelijken van landen, regio's of steden op het gebied van veiligheid

Observatorium van safe.brussels

Het is verleidelijk om landen, regio's of steden met elkaar te vergelijken wanneer men veiligheid bestudeert. Dergelijke vergelijkingen zijn echter complex en vereisen grote voorzichtigheid. Uitgaande van het Brussels-Hoofdstedelijk Gewest (BHG), geeft deze nota een overzicht van de voorwaarden die nodig zijn om methodologisch rigoureuze vergelijkingen mogelijk te maken (punten 1 tot 3) en bespreekt ze enkele bestaande indexen en ranglijsten en hun beperkingen (punt 4).

1. Vergelijkbaarheid van de vergeleken gebieden

De vergelijking tussen landen steden of regio's op het gebied van veiligheid kan alleen wanneer de te vergelijken entiteiten typologisch vergelijkbare kenmerken vertonen, anders bestaat het risico dat verschillen naar voren komen die meer te maken hebben met de kenmerken van de gebieden dan met de veiligheidsfenomenen zelf. Het Brussels-Hoofdstedelijk Gewest is echter uniek: een stadsgewest, nationale hoofdstad, internationale metropool die talrijke instituties, topbijeenkomsten en evenementen huisvest, en een aantrekkingspool voor vele toeristen, studenten en pendelaars... Deze specifieke functies beïnvloeden structureel het aantal geregistreerde incidenten, onafhankelijk van het onderliggende criminaliteitsniveau.

2. Vergelijkbaarheid van het juridische kader

De juridische normen verschillen van land tot land, en bijgevolg ook de feiten die onder "geregistreerde criminaliteit" vallen: bepaalde feiten zijn in sommige landen strafbaar, terwijl ze dat in andere niet zijn, en de afbakening van inbreuken met vergelijkbare benamingen kan variëren. Ook de registratiepraktijken, de prioriteiten en de manieren waarop feiten worden behandeld (strafrechtelijk, administratief, preventief) kunnen verschillen. Bijgevolg kunnen de officiële criminaliteitscijfers niet zomaar mechanisch met elkaar worden vergeleken zonder een grondige analyse van zowel de inhoud als de context¹.

Zelfs binnen één land is het juridisch kader niet vol-

ledig uniform. In België tonen politiereglementen (APR) dit aan, aangezien die verschillen per politiezone/gemeente. Voor het BHG bestaat er sinds 2000 een uniek en geharmoniseerd APR, gemeenschappelijk voor de 19 gemeenten. Toch zijn de inbreuken die op basis hiervan worden vastgesteld en kunnen leiden tot gemeentelijke administratieve sancties (GAS), niet identiek aan die welke in andere grote Belgische steden op dezelfde manier behandeld kunnen worden.

3. Vergelijkbaarheid van de sociale context

De sociale, demografische en economische contexten verschillen eveneens tussen landen, regio's en soms zelfs steden, wat een invloed heeft op hoe burgers criminaliteit ervaren en op hun bereidheid om feiten al dan niet te rapporteren aan de autoriteiten. De infrastructuur, de manier waarop veiligheidsbeheer is georganiseerd, het vertrouwen in de autoriteiten, het bestaan van gegevensverzameling over het *dark nummer* – met andere woorden de feiten die niet bij de autoriteiten bekend zijn – enz. zijn allemaal elementen waarmee rekening moet worden gehouden wanneer men dergelijke geografische entiteiten op het vlak van criminaliteit wil vergelijken.

4. Bestaande indexen

Ondanks deze structurele beperkingen proberen talrijke instrumenten de veiligheidsniveaus tussen landen, regio's of steden met elkaar te vergelijken. Online bestaan er talrijke ranglijsten van steden (bijvoorbeeld de *Crime Index* en *Safety Index* van numbeo.com, rangschikkingen van toeristische bestemmingen...). Naast dergelijke initiatieven, waarvan de methodologieën vaak weinig transparant zijn of gebaseerd op een zeer beperkte steekproef, bestaan er ook meer robuuste indexen. Deze zijn gebaseerd op de normalisering en weging van indicatoren om vergelijkingen mogelijk te maken ondanks contextuele verschillen. Deze indexen streven elk hun eigen doel na en hebben soms betrekking op landen, soms op steden. Hierbij moet worden opgemerkt dat hoe groter de betreffende entiteit is, hoe meer de lokale bijzonderheden binnen het betrokken gebied worden verhoud – terwijl het juist noodzakelijk is om daarmee

rekening te houden om de veiligheidsuitdagingen in al hun complexiteit te doorgronden.

De [Global Organized Crime Index](#) rangschikt landen – waaronder België – op basis van een criminaliteitsscore en een veerkrachtscore ten aanzien van georganiseerde misdaad. Hij maakt gebruik van genormaliseerde indicatoren (van 0 tot 10) en vertrouwenscores toegekend door experts. Ondanks een solide meerstapsmethodologie vertoont deze index vertekeningen, zowel door de beoordelingen van de geraadpleegde experts die aan de constructie ervan hebben meegewerkt, als door de uniforme weging van de samenstellende elementen van de index, terwijl de contexten sterk verschillen.²

De [Crime Harm Index](#) weegt misdrijven op basis van de schade die ze veroorzaken bij slachtoffers, indirect gemeten aan de hand van de voorziene straffen. Hij maakt bovendien onderscheid tussen feiten die door slachtoffers of getuigen worden gemeld en feiten die proactief door de politie worden vastgesteld, op basis van een methodologie ontwikkeld door onderzoekers van de Universiteit van Cambridge³.

Op het niveau van steden zijn vergelijkingen nog delicaat vanwege de moeilijkheid om op dit niveau over volledige en betrouwbare gegevens te beschikken. De [Safe Cities Index](#) (SCI) probeert de veiligheid tussen verschillende grote steden, waaronder Brussel, in perspectief te plaatsen. In de laatste editie (2021 – sindsdien niet meer geactualiseerd) baseerde de index zich op 76 kwantitatieve en kwalitatieve indicatoren, onderverdeeld in input-indicatoren (beleid, middelen, juridisch kader, enz.) en output-indicatoren (resultaten), om digitale veiligheid, gezondheidsveiligheid, infrastructuurveiligheid, persoonlijke veiligheid en milieu gerelateerde veiligheid te meten. Aangezien de indicatoren worden genormaliseerd op een schaal van 0 tot 100, kunnen variaties in scores in de tijd niet zomaar worden geïnterpreteerd als daadwerkelijke evoluties in het veiligheidsniveau en kunnen er aanzienlijke drempel-effecten worden waargenomen (grote scoreverschillen die worden veroorzaakt door kleine veranderingen in de onderliggende indicatoren)⁴. Daarom is het, zowel voor de SCI als voor de [Global Organized Crime Index](#), beter om de gedesaggregeerde scores per categorie te analyseren in plaats van enkel naar de totaalscore te kijken.

Ter illustratie, sommige steden hebben recent hun manier om veiligheidsindexen te construeren grondig herzien. Zo heeft de stad Amsterdam⁵ het idee van één enkele totaalscore verlaten ten voordele

van meerdere afzonderlijke indexen (geregistreerde criminaliteit, slachtofferschap, ervaren overlast en onveiligheidsgevoel). Deze keuze is precies gebaseerd op de vaststelling dat één samengestelde score verschillende realiteiten kan verbergen en tot vereenvoudigde interpretaties kan leiden. Daarnaast toont het feit dat men rekening houdt met de aanwezige populatie (werkzame personen, studenten en bezoekers) en niet enkel met inwoners, hoe sterk de standaardisatie van indicatoren de resultaten beïnvloedt. Dergelijke methodologische keuzes, hoewel coherent op lokaal niveau, maken directe vergelijking tussen steden of regio's nog complexer.

Ter conclusie

Het blijkt bijzonder moeilijk om indicatoren te ontwikkelen en te normaliseren die het mogelijk maken de veiligheid tussen verschillende landen, regio's of steden te vergelijken.

Indexen kunnen weliswaar dienen als hulpmiddel voor contextualisering of *benchmarking*, maar ze kunnen niet worden gebruikt als sturingsinstrumenten voor veiligheidsbeleid. Zonder kritische analyse kunnen ze zelfs leiden tot foutieve interpretaties en een vertekend veiligheidsbeeld, aangezien gelijkaardige cijfers niet noodzakelijk dezelfde betekenis hebben in twee verschillende landen, en omdat landen in samengestelde indexen eenzelfde totaalscore kunnen behalen om heel uiteenlopende redenen.

Grote voorzichtigheid blijft dus geboden bij elke poging tot vergelijking. Het BHG is, gezien zijn specificiteit, moeilijk vergelijkbaar met andere regio's van het land of met andere grote steden. Het is echter wel mogelijk om tendensen te observeren via specifieke indicatoren, eerder dan in globale indexscores. Ook kunnen evoluties binnen éénzelfde grondgebied worden bestudeerd, op voorwaarde dat de meetmethoden stabiel blijven en dat de noodzakelijke gegevensverzameling op lange termijn wordt verzekerd. Het beschikken over nauwkeurige kwantitatieve en kwalitatieve gegevensreeksen vormt immers een essentiële voorwaarde voor elke poging tot vergelijking en voor de ontwikkeling van indicatoren. Dit is één van de opdrachten waaraan het Observatorium van safe.brussels werkt voor het Brussels Gewest.

¹Cf. Observatorium, *Methodologische overwegingen over criminaliteitscijfers – Methodologische nota’s van het Observatorium*, Brussel: safe.brussels, 2025, p. 2.

²https://ocindex.net/assets/downloads/english/ocindex_methodology.pdf.

³Sherman L. et al., *The Cambridge Crime Harm Index: Measuring Total Harm from Crime Based on Sentencing Guidelines*, in *Policing* 10/3, pp. 171-183, 2016.

⁴The Economist Intelligence Unit, *Safe Cities Index 2021*, p. 50 e.v..

⁵Hesseling, N. & Smeets, H. (2022). *Verantwoording veiligheidsindexen 2021*. Onderzoek en Statistiek, Gemeente Amsterdam.

Auteurs: Aline Distexhe, Dennis Hamerlinck

Contact: obps@safe.brussels

D/2025/14.168/15

Laatst bijgewerkt: maart 2026